

БАЛАЯН Роман Гургенович (15. 04. 1941, с. Неркін-Оратаг Нагірно-Карабаської автономної обл., Азербайджан) — кінорежисер, сценарист, продюсер. Академік АМУ (2001). Член НСКІНУ (1977). Заслужений діяч мистецтв УРСР (1990). Народний артист України (1997). Повний кавалер ордена «За заслуги» (2001, 2008, 2016), орден князя Ярослава Мудрого 5-го ступ. (2020). Навчався в Єреванському художньо-театральному інституті (1962–64), закінчив Київський інститут театального мистецтва (1969; курс [Т. Левчука](#)). Працював статистом драматичного театру ім. М. Горького (м. Степанакерт, Азербайджан, 1959–61); від 1970 — на Київській кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка; від 1996 — директор студії «Ілюзіон фільмз». Постановник 10-ти повнометражних ігрових фільмів, 2-х телевістав («Хто боїться Вірджинії Вульф», 1991, «Анфіса», 1992; обидві — «Останкіно», РФ). Випустив короткометражну стрічку «Злодій» (1969, за оповіданням М. Черемшини, Навчальна кіностудія Київського інституту театального мистецтва) і д/ф «Анатоль Петрицький» (1970, «Укркінохроніка»), «Ніч у музеї Параджанова» (1998, «Ілюзіон фільмз»). Екранізував переважно класичні сюжети російської літератури, акцентуючи увагу на виявах самотності людини:

«Каштанка» (1975), «Поцілунок» (1983) за А. Чеховим, «Відлюдько» (1977), «Леді Макбет Мценського повіту» (1989, «Мосфільм», співавтор сценарію), «Перше кохання» (1994, Росія, студія «Острів», ФРН, «Іннова-фільм») за І. Тургенєвим. Стрічку «Бережи мене, мій талісмане...» (1986) того ж року нагороджено головним призами «Золоте плато» на Міжнародному кінофестивалі в Авелліно (Італія) та Гран-Прі «Золотий тюльпан» на Міжнародному кінофестивалі в Стамбулі. Картину Б. «Філер» (1987) відзначено на Міжнародному кінотижні у Вальядоліді (Іспанія, 1988; приз О. Янковському за найкращу чоловічу роль), фільм «Польоти уві сні та наяву» (1982) — Державною премією СРСР (1987). Для його творчості характерні глибоке проникнення у внутрішній світ героїв, мотиви морального вибору й відповідальності людини перед собою та суспільством («Два місяці, три сонця», 1998, головний приз «Сталкер» на Міжнародному кінофестивалі з прав людини у Москві, 1999); висока культура режисури; вміння бачити й відчувати основне завдання створюваного фільму; вдумливе, дбайливе ставлення до першоджерела, прагнення передати дух твору, його атмосферу й водночас чітко виявити власну позицію, своє бачення подій.

Рекомендована література

1. Хлоплянкіна Т. Згадки про польоти // Новини кіноекрана. 1983. № 2;
2. Масловский Г. Траектория полета // Искусство кино. 1983. № 9;
3. Лемешева Л. Украинское кино: проблемы одного поколения (Сон наяву). Москва, 1987;
4. Абдуллаева З. Живая натура: Картины Романа Балаяна, Москва, 1989;
5. Три дні з життя кореспондентки Зіни Підалькіної (інтерв'ю з Р. Балаяном) // Кіно. 1998. № 1;
6. Маслобойщиков С. Балаян – добрий продавець чудес // KINO-КОЛО. 2001, весна (9).

[В. М. Войтенко](#)

Бібліографічний опис:

Балаян Роман Гургенович / В. М. Войтенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-41195>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).